

— практычнае асваенне прыроднага асяроддзя з мэтай стварэння, вытворчасці матэрыяльных каштоўнасцей;

— ахова прыродных сістэм ад негатыўнага ўздзеяння чалавечай дзейнасці;

— рэстаўрацыя знішчаных альбо знікаючых прыродных сістэм;

— якаснае развіццё, паляпшэнне прыродных сістэм з пазіцыі сацыяльных мэт (кветкаводства, селекцыя і інш.).

З пункту гледжання арганізацыі культурнай дзейнасці ў вольны час нас перш за ўсё цікавяць 2-гі, 3-ці, 4-ты напрамкі. Зразумела, што клубы ажыццяўляюць і іншую дзейнасць. Гэта можа быць, напрыклад, **рэкрэацыйная** (выезды на прыроду групойкі ці суполкі), **экалагічна зарыентаваная** (клубы аматараў хатніх жывёл, птушак, раслін), **спецыяльна экалагічная** (аматарскія аб'яднанні, якія ставяць на мэце ахову і развіццё навакольнага асяроддзя) дзейнасць.

Студэнт-завочнік выбірае профіль аматарскага аб'яднання, мадэль якога яму патрэбна распрацаваць. Прачытаўшы рэкамендаваную літаратуру ў міжсесійны перыяд, выконвае заданне. Гэта заданне прадугледжвае стварэнне клубнага аб'яднання экалагічнага напрамку ў рэальнай сацыякультурнай сітуацыі свайго рэгіёна.

Баравік В.І.,

Лесава Л.Б.,

ст. выкладчыкі

КАНТРОЛЬ ЗА САМАСТОЙНОЙ РАБОТАЙ СТУДЭНТАЎ-ЗАВОЧНІКАЎ ПА ЗАМЕЖНЫХ МОВАХ У МІЖСЕСІЁННЫ ПЕРЫЯД

Імклівыя тэмпы назапашвання інфармацыі, пашырэнне міжнародных сувязей выклікаюць патрэбу ў тым, каб сённяшні спецыяліст, які працуе ў любой галіне, умеў карыстацца і нацыянальнай, і замежнай літаратурай. Гэта

тычыцца кожнага спецыяліста незалежна ад таго, навучаўся ён на дзённым аддзяленні альбо атрымліваў адукацыю завочна. Жыццё прад'яўляе аднолькавыя патрабаванні да ўсіх. Аднак зразумела: умовы і час, адведзеныя на вывучэнне замежнай мовы пры розных формах навучання, адрозніваюцца. А значыць, працэнтныя суадносіны паміж колькасцю гадзін у аўдыторыі і самастойнай працай будуць у залежнасці ад канкрэтных абставін неаднолькавымі. Студэнт-завочнік у адрозненне ад студэнта дзённага аддзялення змушаны набываць веды, выпрацоўваць навыкі і ўменні без рэгулярнай дапамогі выкладчыка, амаль самастойна.

Як толькі студэнт-завочнік пачынае вывучэнне замежнай мовы, перад ім паўстаюць пытанні, што і як вучаць. Але калі адказам на першае пытанне служыць дапаможнік, які рэкамендуе выкладчык, то, як правіла, самастойна вырашыць другое пытанне навучэнец не можа. Тут дапамагчы студэнту павінны выкладчыкі.

У нашым універсітэце, як і ў іншых нелінгвістычных ВНУ, з гэтай мэтай у адпаведнасці з вучэбным планам у пачатку першага года навучання са студэнтамі-завочнікамі праводзіцца ўстановачная сесія. На працягу семестра паміж экзаменацыйнымі сесыямі выкладчыкі даюць 1–2 кансультацыі, у перыяд сесіі праводзяць 6–8 аўдыторных заняткаў. З прыведзеных лічбаў відаць, што колькасць асабістых сустрэч выкладчыка і студэнта-завочніка невялікая. Аднак кожны навучэнец мае патрэбу ў бесперапынным кіраўніцтве ў выглядзе сістэмы прадуманых, паслядоўных тлумачэнняў і заданняў. Значыць, трэба кіраваць самастойнай працай студэнта, дзеля таго каб яна дала эфект. У ідэальным варыянце кіраўніцтва можна было б ажыццявіць, выкарыстоўваючы вучэбны дапаможнік, але практычна немагчыма падабраць такія, які задаволіў бы ўсе патрабаванні, што прад'яўляюць да дапаможнікаў па самастойным вывучэнні замежнай мовы.

Гэтая праблема вымушае розныя кафедры замежных моў шукаць шляхі і сродкі яе вырашэння: распрацоўваць

дапаможнікі для развіцця навыкаў і ўменняў пры вывучэнні замежнай мовы, складаць метадычныя рэкамендацыі, праводзіць пісьмовыя кансультацыі і г.д. Наш вопыт работы на завочным аддзяленні Беларускага ўніверсітэта культуры дазволіў на працягу некалькіх гадоў стварыць больш-менш аптымальную сістэму навучання і распрацаваць структуру дапаможніка, які студэнты-завочнікі цяпер выкарыстоўваюць на працягу ўсяго часу вывучэння замежных моў.

Студэнты-завочнікі ў пачатку вывучэння замежнай мовы ва ўніверсітэце атрымліваюць на ўстановачнай сесіі інфармацыю пра курс, у якой вызначаны канкрэтныя мэты навучання на кожны год і семестр. Гэта спрыяе лепшаму засваенню прадмета. Такім чынам вызначаецца важнасць кожнага этапу ў авалоданні замежнай мовай. Студэнт павінен уявіць, чаму ён навучыцца, што павінен рабіць на занятках, што ад яго патрабуецца на заліках і іспытах.

Гэтая інфармацыя ўключае пералік і кароткую характарыстыку відаў вучэбнай дзейнасці, якімі студэнт будзе авалодваць на працягу ўсяго курса, асобных яго перыядаў. Ён павінен набываць навыкі дакладнага разумення зместу пэўнага тэксту па сваёй спецыяльнасці. Гэтыя віды самастойнай вучэбнай дзейнасці студэнта ўключаюць выкананне значнай колькасці практыкаванняў у чытанні, практыкаванняў для засваення лексічных адзінак, граматычных структур. Пры выкананні іх студэнту рэкамендуюць выпісваць і запамінаць словы і выказванні, якія сустракаюцца найчасцей.

Адзін з відаў самастойнай працы ўяўляе работа над вучэбным, а пазней над арыгінальным тэкстам (газеты, часопіса). Праводзіцца чытанне з мэтай разумення прачытанага. Практыкаванні па развіцці ўменняў перадаць змест тэксту, задаць пытанні і адказаць на іх дапамагаюць дасягнуць гэтай мэты.

У працэсе работы з тэкстам студэнту неабходна надаваць значную ўвагу тэхніцы чытання, дзеля таго, каб чытаць замежны тэкст ва ўмераным тэмпе без фанетычных і інтанацыйных памылак, правільна чляніць сказ на сінтагмы.

Пераклад тэксту служыць сродкам кантролю разумення прачытанага, здольнасці знайсці адпаведныя сродкі перадачы думкі з замежнай мовы на родную.

Пры адказах на пытанні, пастаноўцы іх да тэксту, пры яго пераказе трэба карыстацца лексіка-граматычным матэрыялам, адзначаным у заданні. Студэнт мусіць адказваць сцісла, яго адказ павінен адпавядаць зададзенаму пытанню; нельга счытваць з тэксту.

Работа з тэкстам уключае абавязковае вядзенне слоўніка ў асобным сшытку. Усе лексічныя адзінкі, запісаныя ў слоўніку, складаюць актыўны слоўніковы запас студэнта, які апошняму неабходна ўмець рэпрадуцыраваць у гутарковай практыцы.

Заклучным відам самастойнай працы з'яўляецца выкананне кантрольных работ. Пры разборы задання мы падкрэсліваем, што кантрольная работа можа быць паспяхова выканана толькі пасля засваення заданняў, якія ўключаюць яе граматычны і лексічны матэрыял. Вызначаюцца канкрэтныя тэрміны здачы кантрольнай работы. Студэнт павінен быць падрыхтаваны да вуснай абароны яе на занятках. Гэта стымулюе да сур'ёзнага, стараннага вывучэння вучэбнага матэрыялу, дазваляе пазбегнуць спісвання.

Дзеля таго каб зрабіць вывучэнне замежнай мовы лёгкім, вучэбны матэрыял разбіваюць на заданні, якія студэнт-завочнік рыхтуе самастойна, пра выкананне іх робіць справаздачу ў перыяд сесіі. Пры тлумачэнні выкладчык падкрэслівае, што выкананне ўсіх пунктаў работы ажыццяўляецца ў той форме і паслядоўнасці, якія пададзены ў заданнях.

Трываласць уменняў і навыкаў дасягаецца дзякуючы рэгулярнасці паўтарэння. Таму падкрэсліваецца: студэнт не мае права прапусціць пункты, у якіх яму рэкамендавана паўтараць матэрыял папярэдніх заданняў. Поспех студэнта залежыць і ад упартай і свядомай яго дзейнасці.

Для аптымізацыі выкладання замежнай мовы студэнтам-завочнікам важным з'яўляецца даследаванне матывацыйных фактараў вывучэння замежнай мовы.

Улічваючы спецыфіку Беларускага ўніверсітэта культуры як установы, што рыхтуе спецыялістаў у галіне культуры і народнай творчасці, няма патрэбы гаварыць пра значэнне авалодвання замежнай мовай. Сустрэчы са студэнтамі пацвярджаюць, што ўсё большая колькасць навучэнцаў сур'эзна ставіцца да вывучэння замежнай мовы. Гэтая іх частка надае асаблівую ўвагу перакладу літаратуры па спецыяльнасці, самастойнай працы над замежнай мовай, мае жаданне не прыпыняць вывучэння мовы. Аналіз кантактаў са студэнтамі паказвае: у значнай колькасці выпускнікоў ёсць асэнсаваная патрэба прымянення замежнай мовы ў практычнай дзейнасці. Толькі на такой аснове магчыма фарміраванне асэнсаваных матываў вывучэння замежных моў і цікавасці да прадмета.

Адной з задач выкладчыка ў стымуляванні студэнтаў да самастойнай працы з'яўляецца абуджэнне іх цікавасці да матэрыялу, які яны вывучаюць. Выкладчыкі павінны клапаціцца аб тым, каб матэрыял, дадзены студэнтам для самастойнай працы, уяўляў цікавасць для навучэнцаў і быў даступны іх успрымання. У сувязі з тым, што мэта ўспрымання матэрыялу накіравана на змест тэксту, выкладчык павінен клапаціцца аб інфарматыўнасці матэрыялу. У гэтым сэнсе вельмі важна выкарыстоўваць артыкулы з газет і часопісаў.

Вынікі даследаванняў сведчаць, што ўплыў матывацыі вывучэння замежнай мовы з'яўляецца для дарослых больш эфектыўным, чым для дзяцей і падлеткаў. Мы, выкладчыкі, павінны падтрымліваць імкненне студэнтаў да вывучэння замежнай мовы і ствараць атмасферу зацікаўленасці ў канчатковым выніку.